

Redefiniranje očinstva

Yasemin Sıralı i Dilek Özmen

Turska nevladina organizacija za obrazovanje majki i djece ACEV (Anne Çocuk Egitimi Vakfi) uspjela je u svoj program 'Majka i dijete', namijenjen obiteljima u nepovoljnom položaju, uključiti 700.000 roditelja i djece iz 13 zemalja.

U program za podršku očevima, koji je fondacija ACEV uspostavila 1996. godine, uspješno se uključuju očevi djece od 3 do 11 godina, bez obzira na razinu njihove dotadašnje formalne naobrazbe. Prvobitna ideja proistekla je iz njihovog temeljnog programa obrazovanja 'Majka i dijete', u kojem su majke usvajale mnoga znanja o dječjem razvoju i roditeljstvu, istovremeno se suočavajući s problemima kod kuće.

'Majke su bile jako zadovoljne programom, ali od muževa nisu dobivale razumijevanje i podršku za primjenu novousvojenih znanja', kaže suosnivačica ACEV-a i članica Upravnog vijeća Sevda Bekman. 'Očekivale smo od muževa da usvoje ista znanja i da se više uključe u odgoj djeteta. Imale smo teoretska znanja o odgoju djece, no bilo je potrebno da se i očevi uključe. U našem patrijarhalnom društvu bilo je teško i zamisliti program za očeve - no mi smo to morale učiniti.'

Trenutno je, osim u Turskoj, ovaj program podrške očevima u primjeni u pet drugih država. On mijenja način ponašanja očeva u obitelji, te ih ohrabruje da bolje razumiju važnost oca u djetetovu razvoju. Program im pomaže razviti snažan osjećaj očinske odgovornosti u turskoj kulturi, te daje socijalnu i psihološku podršku uspostavljenim ekonomskim i moralnim ulogama. Nakon pohađanja ovog obrazovnog programa, od očeva se očekuje da bolje komuniciraju s vlastitom djecom, da usvoje demokratske oblike ponašanja, uključ

se u zajedničke aktivnosti u obitelji, te da se pobrinu djeci osigurati sigurnost, ljubav i sreću.

Pokretači i voditelji programa složili su se kako je potrebno više od pet prvobitno zamišljenih radionica. Program radionica već je pet puta mijenjan na temelju povratnih informacija i interakcija s polaznicima tečaja. Zadnja takva revizija je napravljena 2011. godine, kad su u program uključene teme vezane uz nasilje u obitelji i njegovu prevenciju, ravnopravnost spolova, te zaštitu djeteta. Od ove godine ukupno je održano 15 radionica, svaka u trajanju od 2 do 2,5 sata. U grupe je uključeno oko 15 očeva, koji uz

stručno vodstvo razmjenjuju iskustva; razgovara se o odnosima između očeva i djece, o tome kako slušaju i razumiju djecu, odgajaju li ih po demokratskim načelima, iskazuju li empatiju, kako razvijaju pozitivna ponašanja, kako djeca napreduju u socijalnom, emocionalnom i kognitivnom razvoju, kako se očevi odnose prema prijateljima svoje djece, kakav je dječji tjelesni i seksualni razvoj, koliko se druže s djecom i shvaćaju li važnost igre u djetetovu životu, kako da djeca preuzmu odgovornost, kako ih educirati za zdrav seksualni život. Radionice se održavaju u večernjim satima kako bi im moglo prisustvovati što više očeva. Nakon svake radionice, sudionici dobiju sažetke

s najvažnijim zaključcima tog dana. Svaka tema pokriva se i konverzacijski, a voditelji koriste metode kao što su studija slučaja, društvene igre, igre uloga, pitanja i odgovori. Na primjer, na prvoj radionici sudionici su morali prizvati u sjećanje vlastita iskustva sa svojim očevima, te odgovoriti na pitanje poput: 'Što je tvoj otac očekivao od tebe kad odrasteš?', te 'Što ti očekuješ od vlastitog djeteta?'. Na ovaj način grupa razvija povezanost i međusobno dijeli iskustva.

Naposljetku, svi pažnju usmjeravaju na ključno pitanje: 'Što ja, kao otac, mogu učiniti da pomognem razvoju svog djeteta?' U tom duhu se članovi grupa zbližavaju i dijele svoja iskustva.

'Moj vlastiti otac je svoju ulogu ispunio time što je zarađivao i štiti nas', rekao je jedan sudionik. 'Za njega je to bila bit očinstva. Ali, nama je nedostajalo ljubavi. S nama se nije igrao niti provodio vrijeme. Tukao je majku i nas djecu. Ne podcjenjujem ga niti omalovažavam, ali to me učinilo slabim. Ja sam postao kao moj otac, ne sasvim, ali dobrim sam dijelom njegova kopija. Moj otac nije znao pokazati emocije, ljubav ni brigu. Ja sam bio isti. Znao sam da to predstavlja problem.'

U Turskoj mnogi odrastaju uz ovakve osjećaje - za očeve osjećaju ljubav i poštovanje, ali žude za njihovim iskazivanjem osjećaja, ljubavi, pažnje i razumijevanja. Stoga se ACEV usredotočuje na uključivanje očeva kao roditelja koji brinu o djeci. U kulturama kao što je Turska, ispunjenje očinstva više je od običnog skrbništva - otac je više od onoga koji disciplinira i pruža moralnu figuru; od očeva se očekuje da se ponekad i poigraju sa svojom djecom. Program podrške očevima pokazuje da, kad se muškarcima pruže informacije i prilike da sami razviju vještine koje se tradicionalno doživljavaju kao isključivo majčinske obaveze - kao mijenjanje pelena, njega bolesnog djeteta, konstruktivan razgovor s djetetom o

njegovim osjećajima - očevi su se u stanju pojačano uključiti i spremni su preuzeti nove uloge. Program radionica stavlja u prvi plan dječje potrebe, ali i potrebne vještine očeva, kako bi učinkovito odgovorili tim potrebama. Na radionicama pod nazivom 'Razgovor s majkama', supruge polaznika informiramo o obrađenim temama. Voditelji također potiču očeve da naučeno upotrebljavaju u obitelji, u atmosferi demokracije i poštovanja. Sudionici koji su se ranije prema ženi i djeci odnosili nasilnički, bilo psihički ili fizički, počeli su graditi zdraviju komunikaciju s članovima obitelji. Istraživanje provedeno među 1379 očeva iz ovog programa utvrdilo je statistički značajan pad autoritarnog ponašanja po priznanju samih ispitanika, te permissivniji stav prema odgoju djece. Očevi su se više uključivali u odgoj djeteta, koristeći sve češće demokratske odgojne metode. Nadalje, u ACEV-u je procijenjeno da su očevi po okončanju programa trajno usvojili novostečene komunikacijske vještine, te ih počeli upotrebljavati u svakodnevnom životu.

Jedan je sudionik izjavio sljedeće: 'Prije ovog programa, na prvi kćerkin plač ili viku podigao bih glas ili zaprijetio da ću je istući. Tad bi prestala. No, mi smo u obitelji zanemarivali njezine potrebe; nismo razmišljali o drukčijem pristupu. Sad razumijem da je to bilo pogrešno. Naučio sam suosjećati sa svojom djecom.'

Majke bi potvrđivale ovakve povratne informacije očeva. Prema njima, muževi su sad naučili kontrolirati gnjev i ljutnju, djecu su prestali tući, te naučili komunicirati s djecom. Kako jedna majka kaže: 'Sad mi sin govori kako je njegov tata baš super otac i ne bih ga mijenjao ni za koga na svijetu.' Druga promjenu u obitelji jednostavno opisuje ovako: 'Moj suprug je postao miroljubiv.' Gotovo u svim slučajevima, očevi su počeli razumijevati potrebu djece za

igrom i bliskom interakcijom. Štoviše, sami priznaju da provode više vremena s djecom, te pokazuju više ljubavi. Jedan je otac to objasnio ovako: 'Sin mi je samo dijete; naravno da se igra, trči, skače, buči... ja sam sad tolerantniji.'

Program za podršku očevima je ne samo način unapređenja vještina djetetovog najranijeg odgajatelja - njegovog oca - već pomaže razrješavanju problema neravnopravnosti spolova, nasilja u obitelji, netolerancije i nedemokratskog ponašanja u obitelji. Program sudionicima donosi znanje kako se više i bolje uključiti u odgoj vlastite djece, te kako time i za sebe priskrbiti više smisla, zadovoljstva i ponosa takvom očinskom ulogom. U društvima koja su okrenuta tradiciji i klasičnim ulogama u obitelji, djeca koja odrastaju uz brižne i uključene očeve odrastaju u iste takve muškarce - od kojih se očekuje uključenost u odgoj djeteta u obitelji, vrtiću ili školi. Nadalje, program pokušava otvoriti dijalog oko bračnih uloga i odnosa, potičući muževe da više cijene rad i doprinos majki i supruge. Sljedeći je korak da muževi usvoje kućne poslove, te počnu i sami sudjelovati u njima. Tako je supruga jednog od sudionika programa izjavila: 'Jedne noći sam čula buku iz kuhinje i pomislila da je provalnik. A onda sam ugledala muža kako pere suđe - nisam mogla vjerovati očima.'

Ove promjene predstavljaju dugo očekivani napredak u prihvaćanju podijeljenih obaveza i odgovornosti u kućanstvu i odgoju djece, bez nejednakosti spolova i tradicionalno raspodijeljenih uloga.

Yasemin Sızralı je direktorica za razvoj međunarodnih odnosa, poslovanja i projekata u ACEV-u u Turskoj.
yasemin.sirdali@acev.org

Dilek Ozmen je odgovorna osoba za međunarodne odnose u ACEV-u, Turska.
dilek.ozmen@acev.org